

**LIETUVOS RESPUBLIKOS
RIBOJAMŲJŲ PRIEMONIŲ DĖL KARINĖS AGRESIJOS PRIEŠ UKRAINĄ
NUSTATYMO ĮSTATYMO NR. XIV-1888 3, 4 IR 5 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO**

AIŠKINAMASIS RAŠTAS

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Atsižvelgiant į Rusijos Federacijos ir jos bendrininkų šalių vykdomą karinę agresiją prieš Ukrainą ir poreikį Lietuvai papildomai, greta Europos Sąjungos nustatytų tarptautinių sankcijų, nacionaliniu lygmeniu, kiek tai neprieštarauja Lietuvos Respublikos tarptautiniams įsipareigojimams ir ES teisei, taikyti ribojamąsias priemones valstybėms agresorėms kaip užsienio politikos priemonę, 2023 m. balandžio 20 d. buvo priimtas Lietuvos Respublikos ribojamųjų priemonių dėl karinės agresijos prieš Ukrainą nustatymo įstatymas Nr. XIV-1888 (toliau – Įstatymas).

Įstatymas galioja iki 2026 m. gegužės 2 dienos. Įstatymo 4 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta: „Nustačius poreikį pratęsti nustatytų ribojamųjų priemonių galiojimo terminą, Lietuvos Respublikos Vyriausybė likus ne mažiau kaip 3 mėnesiams iki šiuo įstatymu nustatytų ribojamųjų priemonių galiojimo termino pabaigos teikia Lietuvos Respublikos Seimui šio įstatymo pakeitimo projektą.“

Dėl Rusijos ir jos bendrininkės Baltarusijos tęsiamos beprecedentės karinės agresijos prieš Ukrainą priežastys, dėl kurių buvo priimtas Įstatymas, nėra išnykusios. Rusija tęsia 2022 m. vasario 24 d. pradėtą agresijos karą prieš Ukrainą, toliau vykdo karo nusikaltimus ir nusikaltimus žmoniškumui, milijonai ukrainiečių priversti palikti savo namus ir šalį. Rusija toliau apšaudo miestus, vykdo atakas prieš civilius gyventojus ir civilinę Ukrainos infrastruktūrą. Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos valdžios institucijų nurodymu ar su jų žinia sudaromos palankios sąlygos vykdyti hibridines atakas ir įvairaus pobūdžio provokacijas prieš Lietuvos Respubliką. Rusijos Federacija toliau atvirai ir intensyviai išsako grąsinimus Ukrainą remiančioms valstybėms, niekindamos jų nepriklausomybę, teritorinį vientisumą, puoselėjamas vertybes, istoriją ar netgi neigdamos jų egzistavimą. Rusijos vykdomas agresijos karas prieš Ukrainą ir toliau daro reikšmingą neigiamą poveikį ne tik Europos Sąjungos (toliau – ES) valstybių narių ir NATO šalių, bet ir visos Europos saugumui.

Rusija ir toliau stiprina savo karinę galią, daug dėmesio ir išteklių skirdama karo pramonės plėtrai¹. Rusijos karinės išlaidos auga dideliais tempais ir 2025 m. siekė mažiausiai 13,5 trln. rublių (apie 130 mlrd. eurų), tai sudarė apie 6,3 proc. šios šalies BVP². Tolesnis Rusijos karinės galios augimas tiesiogiai priklausys ne tik nuo agresijos karo prieš Ukrainą eigos, bet ir nuo galimybių gauti prieigą prie prekių ir technologijų, kurios Rusijai yra kritiškai būtinos siekiant didinti ginkluotės bei amunicijos gamybą ir išteklius.

2025 m. sausio 14 d. Lietuvos Respublikos Seimas priėmė rezoliuciją dėl užsienio ir saugumo politikos tęstinumo ir ją įsipareigojo stiprinti nacionalines, europines ir tarptautines

¹ Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas ir Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos. Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas 2025, p. 16. < <https://www.vsd.lt/wp-content/uploads/2025/03/2025-LT.pdf> >.

² Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas ir Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos. Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas 2025, p. 18. < <https://www.vsd.lt/wp-content/uploads/2025/03/2025-LT.pdf> >.

sankcijas Rusijai ir jos agresiją palaikančioms šalims, atskiroms įmonėms ar asmenims. 2022 m. gegužės 10 d. Lietuvos Respublikos Seimas pripažino Rusijos Federacijos vykdomą karą prieš Ukrainą ukrainiečių tautos genocidu, o Rusijos Federaciją, kurios karinės pajėgos sąmoningai ir sistemingai renka bombarduoti civilinius objektus, – terorizmą remiančia ir vykdančia valstybe. Atsakomybė už Rusijos karą prieš Ukrainą tenka ir Baltarusijai. Rusija nuo karo pradžios naudoja Baltarusijos teritoriją, dislokuoja joje savo karius. Nuo 2024 m. liepos per Baltarusijos oro erdvę Rusija leidžia į Ukrainą bepiločius orlaivius „Geran-2“ („Shahed-136“)³. Baltarusija ne tik remia Rusijos užsienio politikos iniciatyvas, bet ir koreguoja savo strateginius dokumentus, kad jie atitiktų Rusijos tarptautinio saugumo interesus, pavyzdžiui, 2024 m. pavasarį buvo atnaujinta Baltarusijos karinė doktrina⁴. Be to, Baltarusijos veiksmai kelia grėsmę Lietuvos Respublikos nacionalinio saugumo interesams ir patikimai valstybės sienos, sudarančios ir Europos Sąjungos išorinės sienos dalį, kontrolei ir apsaugai, todėl Įstatyme nustatomos ribojamosios priemonės Baltarusijos Respublikos piliečiams.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ir vadovaujantis Įstatymo 4 straipsnio 3 dalimi, kurioje įtvirtinta galimybė pratęsti nustatytą ribojamųjų priemonių galiojimo terminą, yra tikslinga pratęsti Įstatymo galiojimą. Siūlome pratęsti Įstatymo ir ribojamųjų priemonių galiojimo laiką numatant pratęsimą ne vieniems metams, o iki 2027 m. gruodžio 31 d. Toks pasiūlymas neprieštarautų proporcingumo principui ir nuostatai, kad ribojamosios priemonės yra laikinos ir turi būti peržiūrimos. Numatytas Įstatymo galiojimas, taip pat kaip Įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje numatytas reikalavimas Lietuvos Respublikos Vyriausybei pateikti Įstatymo projektą Lietuvos Respublikos Seimui (toliau – Seimas) likus 3 mėn. iki jo galiojimo pabaigos, nesuderintas su Seimo sesijų laikotarpiu. Vadovaujantis dabartinėmis Įstatymo nuostatomis, nors Įstatymo projektas perduodamas Seimui vasario mėn., jo pristatyti ir svarstyti Seime nėra galimybių iki Seimo pavasario sesijos pradžios kovo 10 d. Įstatymo galiojimą numčius iki 2027 m. gruodžio 31 d., prireikus Įstatymo pakeitimo projektas būtų pateikiamas Seimui 2027 m. rugsėjo mėn., o tai beveik sutaptų su Seimo rudens sesijos pradžia.

2014 m. liepos 31 d. Tarybos reglamento (ES) Nr. 833/2014 dėl ribojamųjų priemonių atsižvelgiant į Rusijos veiksmus, kuriais destabilizuojama padėtis Ukrainoje, 3m straipsnyje ir 2006 m. gegužės 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 765/2006 dėl ribojamųjų priemonių atsižvelgiant į padėtį Baltarusijoje ir į Baltarusijos išitraukimą į Rusijos agresiją prieš Ukrainą 1h straipsnyje nustatyti draudimai pirkti, importuoti ar perduoti naftos produktus, jei jų kilmės šalis yra Rusija arba Baltarusija arba jie yra eksportuojami iš Rusijos arba Baltarusijos. Minėti reglamentai nustato draudimą įvežti (importuoti) degalus, bet praktikoje, vadovaujantis protingumo kriterijumi, draudimas netaikomas iš Rusijos ir Baltarusijos įvažiuojančių krovininių kelių transporto priemonių standartiniuose bakuose įvežamiems degalams. Lietuvos Respublikos institucijos yra nustačiusios atvejų, kai degalai, esantys trečiosiose šalyse registruotų krovininių kelių transporto priemonių, atvykstančių iš Rusijos ir Baltarusijos, degalų bakuose, nupilami Lietuvoje, tokiu būdu pažeidžiant Europos Sąjungos įvestas sankcijas. Siekiant užtikrinti Europos Sąjungos sankcijų įgyvendinimą ir kontrolę, siūloma papildyti Įstatymą ir nustatyti draudimą į Lietuvą iš Rusijos ir Baltarusijos importuoti degalus standartiniuose transporto priemonių

³ Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas ir Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos. Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas 2025, p. 30. < <https://www.vsd.lt/wp-content/uploads/2025/03/2025-LT.pdf> >.

⁴ Lietuvos Respublikos valstybės saugumo departamentas ir Antrasis operatyvinių tarnybų departamentas prie Krašto apsaugos ministerijos. Grėsmių nacionaliniam saugumui vertinimas 2025, p. 33. < <https://www.vsd.lt/wp-content/uploads/2025/03/2025-LT.pdf> >.

bakuose, jei juose esantis degalų kiekis viršija 200 litrų. Leistinas degalų kiekis (200 litrų) apskaičiuotas taip, kad būtų užtikrinamas tranzitas iki Kaliningrado, atsižvelgiant į atstumą tarp Kybartų pasienio kontrolės punkto ir Medininkų pasienio kontrolės punkto, taip pat į galimą maksimalų kuro suvartojimą žiemą bei pasienio kontrolės ir muitinio tikrinimo procedūrų įvažiuojant į Lietuvos Respubliką ir išvažiuojant iš Lietuvos Respublikos laukimo laiką. Transporto priemonės degalų bake esant didesniai degalų kiekiui, būtų galimybė taikyti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekse ar Tarptautinių sankcijų įstatyme nustatytą atsakomybę už tarptautinių sankcijų pažeidimus. Siūlomas draudimas būtų veiksmingas, nes kaimyninės šalys taip pat yra nustačiusios degalų kiekio ribojimus (Latvija – 200 litrų, Lenkija – 600 litrų).

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerijos Sankcijų grupės vadovė Neringa Juodkaitė-Putrimienė, tel. (0 5) 236 2496, el. p. neringa.juodkaite-putrimiene@urm.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Lietuvoje galioja Lietuvos Respublikos ribojamųjų priemonių dėl karinės agresijos prieš Ukrainą nustatymo įstatymas, kuriuo nustatytos konkrečios ribojamosios priemonės Rusijos Federacijos ir Baltarusijos Respublikos piliečiams, taip pat atskirų prekių ir paslaugų ribojimai. Įstatymu yra sukurtas teisinis pagrindas nustatyti nacionalinius lėšų ir ekonominių išteklių įšaldymo ir sektorinius ribojimus, jei ES lygmeniu nustatytos ribojamosios priemonės, taikomos Rusijai ir (arba) Baltarusijai, būtų nebetaikomos arba iš dalies (ar visiškai) panaikintos. Tai yra būtinas saugiklis tam, kad nesant ES lygmeniu nustatytų ribojimų būtų galima nustatyti ir taikyti nacionalines ribojamąsias priemones siekiant riboti Rusijos prieigą prie prekių ir technologijų, kurios Rusijai yra kritiškai būtinos siekiant didinti ginkluotės ir amunicijos išteklius, įskaitant ir karinių pajėgumų atkūrimą. Įstatymas galioja iki 2026 m. gegužės 2 d.

Šiuo metu Lietuvoje nėra reglamentuojama ribojamųjų priemonių, susijusių su draudimu iš Rusijos Federacijos ar Baltarusijos Respublikos įvažiuojančiomis krovininėmis transporto priemonėmis įvežti (importuoti) kurą standartiniuose kuro bakuose, kai juose kuro kiekis viršija 200 litrų.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Įstatymo projektu siekiama pratęsti Įstatymu nustatytų ribojamųjų priemonių galiojimą iki 2027 m. gruodžio 31 d. Pratęsus Įstatymo galiojimą, bus užtikrinta galimybė Lietuvai dėl Rusijos Federacijos vykdomo karo prieš Ukrainą papildomai, greta Europos Sąjungos nustatytų tarptautinių sankcijų, nacionaliniu lygmeniu taikyti ribojamąsias priemones valstybės agresorėms kaip užsienio politikos priemonę. Taip pat Vyriausybės sprendimu įšaldyti lėšas ir ekonominius išteklius bei taikyti sektorines ribojamąsias priemones, jeigu ES lygmeniu nustatytos ribojamosios priemonės, taikomos Rusijai ir (arba) Baltarusijai, būtų nebetaikomos arba iš dalies (ar visiškai) panaikintos.

Įstatymo projektu siūlomas reglamentavimas – numatyti draudimą į Lietuvą iš Rusijos ir Baltarusijos importuoti degalus transporto priemonių standartiniuose kuro bakuose, kai juose esantis degalų kiekis viršija 200 litrų – užkirsti kelią galimiems Europos Sąjungos sankcijų

pažeidimams ir netiesioginiam Rusijos ir Baltarusijos režimų rėmimui tuo būdu, kai degalai, esantys trečiosiose šalyse registruotų krovinių kelių transporto priemonių, atvykstančių iš Rusijos ir Baltarusijos, standartiniuose degalų bakuose, nupilami ir parduodami Lietuvoje. Įtvirtinus siūlomą draudimą, transporto priemonės degalų bake esant didesniai degalų kiekiui būtų galimybė taikyti Lietuvos Respublikos baudžiamojo kodekso, Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso ar Tarptautinių sankcijų įstatymo nustatytą atsakomybę už tarptautinių sankcijų pažeidimus.

Įstatymo projektu nustatytas ribojamųjų priemonių kompleksas vertintinas kaip optimalus ir suderintas; esamų grėsmių akivaizdoje šios priemonės yra reikalingos ir tikslingos, taikytinos išimtinai reaguojant į esamas grėsmes, jų taikymas nekels nepatogumų Lietuvos gyventojams.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Neigiamo poveikio priėmus Įstatymą nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai
Priimtas Įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai nedarys.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai
Priimtas Įstatymas įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai nedarys.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas atitinka strateginio lygmens planavimo dokumentus.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus Įstatymą, naujų teisės aktų priimti, galiojančių teisės aktų pakeisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Įstatymo projekte nėra sąvokų ar jas įvardijančių terminų, kuriuos reikėtų įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės aktus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Priėmus Įstatymą įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymui įgyvendinti papildomų biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymo projektą specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai pagal Europos žodyną „Eurovoc“: tarptautinės sankcijos, ribojamosios priemonės.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.
